

DATOS IDENTIFICATIVOS

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social

Materia	Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social			
Código	O05G220V01403			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Pulido Picouto, María Teresa			
Profesorado	Domínguez Alonso, Jose Pulido Picouto, María Teresa			
Correo-e	pulidopi@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Principios fundamentais da investigación social: paradigmas, enfoques, cuestións éticas e tipos de investigación no ámbito das ciencias sociais. Técnicas cuantitativas e técnicas cualitativas aplicadas á investigación social.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos

A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B17	Compromiso ético
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de investigación en Traballo Social ao longo das súas diversas fases.	A1	B1
	A2	B2
	A9	B8
	A21	B9
	A28	B13
2.- Capacidade de utilizar os métodos e técnicas de investigación para a avaliación de necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.	A10	B1
	A11	B6
	A15	B9
	A21	B10
	A28	B12 B15 B19
3.- Coñecer, comprender e avaliar o papel da investigación como indagación e participación reflexiva na construción da realidade social.	A9	B1
	A15	B2
	A16	B3
	A29	B10 B15
4.- Capacidade de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como base para revisar e mellorar as estratexias profesionais.	A2	B1
	A8	B2
	A9	B8
	A15 A16	B9 B12
5.- Coñecemento e habilidades na busca de información a partir dunha diversidade de fontes.	A12	B3
	A14	B7
		B19
		B20 B23

6.- Desenvolver unha actitude ética en concordancia cos distintos procedementos investigativos e co Traballo Social.	A6 A12 A16 A24 A25	B3 B10 B17 B22
7.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de valoración, incluíndo os factores que subxacen á selección e verificación da información relevante, a natureza do xuízo profesional e os procesos de avaliación de riscos.	A5 A9 A15 A16 A23	B1 B2 B3 B9 B12 B20 B23
8.- Capacidade de avaliar as diferenzas de punto de vista na recolleita de información e a fiabilidade e importancia da información recollida.	A1 A2 A8 A9 A18	B9 B13 B19 B23

Contidos

Tema	
BLOQUE TEMÁTICO I. FUNDAMENTOS DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	Introdución. A Ciencia: concepto, características, clases, obxectivos. O método científico: concepto, etapas, características, orzamentos, requisitos, finalidade, etapas. O método científico nas Ciencias Sociais. Clases de métodos nas Ciencias Sociais: métodos científicos, métodos non científicos.
1. A CIENCIA E O METODO CIENTIFICO.	
2. A INVESTIGACION SOCIAL.	Noción e características. Tipos de investigación social. Elementos da investigación social: teorías, feitos, leis, hipótese, conceptos, constructos. A función das teorías na investigación social. Elaboración de teorías: teorías indutivas, teorías hipotéticas - dedutivas, teorías funcionais, modelos. Fases da investigación social. O proxecto de investigación.
BLOQUE II. PROCESO DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	O proxecto de investigación. A formulación do proxecto de investigación. Concepto. Fases do problema: detección; elaboración: consulta bibliográfica, discusión con outros investigadores, elaboración da historia do problema; formulación. Operacionalización do problema de investigación. Categorías de problemas: problemas resolubles, problemas irresolubles. Tipos de problemas que hai que investigar. Aspectos dos problemas a investigar. Importancia do problema. O deseño da investigación. A factibilidade da investigación.
3. ORGANIZACIÓN DA INVESTIGACIÓN.	
4. A PLURALIDADE METODOLÓXICA	Introdución: o debate cualitativo-cuantitativo. Características do enfoque cuantitativo. Características do enfoque cualitativo. Análise comparativa dos dous enfoques: cuantitativo/cualitativo. Utilización dos dous enfoques nunha mesma investigación. Opinión-discusión: Cal dos dous enfoque é o mellor?
BLOQUE TEMÁTICO III. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUANTITATIVAS	Introdución. Concepto e natureza da observación. A observación non estruturada. A observación estruturada. A observación participante. Fases da metodoloxía observacional. A fiabilidade e validez na observación.
5. A OBSERVACIÓN	
6. A ENQUISA	Introdución. Noción e características. Tipos de cuestionarios: segundo os fins científicos, segundo a súa administración ou aplicación, segundo o seu contido e dimensión temporal. Formas e tipos de preguntas: segundo a súa natureza, a súa finalidade e a súa función. Regras para a formulación e redacción das preguntas. Extensión e ordenación do cuestionario. Proba e presentación do cuestionario. Codificación, tabulación e análise. Campos de aplicación.
BLOQUE TEMÁTICO IV. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUALITATIVAS	Introdución. Antecedentes, noción e características. Contribución desde distintas posicións teóricas ao desenvolvemento da entrevista. Clasificación da entrevista. Requisitos, dificultades e regras da entrevista. Investigacións experimentais. Fiabilidade e validez da entrevista.
7. A ENTREVISTA	
8. O GRUPO DE DISCUSIÓN	Introdución. Concepto e características. Reunións e condución de grupos. Técnicas grupais. A dinámica de grupos. Utilidade e deseño. Análise e interpretación.
BLOQUE TEMÁTICO V. INVESTIGACIÓN E PRESENTACIÓN DOS RESULTADOS DA INVESTIGACIÓN	Introdución. Concepto e características. Trazos que definen á Investigación-acción. Proceso da Investigación-acción. Modelos. A investigación-acción-participación. Etapas e fases. Avaliación participativa. Áreas de aplicación.
9. A INVESTIGACIÓN-ACCIÓN.	

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	40	55
Seminarios	15	0	15
Traballos tutelados	0	20	20
Titoría en grupo	7	7	14
Presentacións/exposicións	4	8	12
Probas de tipo test	4	30	34

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	A sesións maxistrais son o elemento fundamental para transmitir os coñecementos sobre calquera disciplina. A docencia se centra na exposición teórica dos contidos correspondentes aos diferentes temas do programa da materia. Para facilitar a comprensión e dominio da metodoloxía farase unha introdución a cada tema, con aclaración conceptual e terminolóxica. Realizaranse unha serie de exercicios prácticos, para axudar ao alumno tanto na asimilación dos contidos coma estimulando a súa participación e discusión, onde tamén se clarificarán aspectos que necesiten unha explicación máis ampla. Desenvolverase en gran grupo.
Seminarios	Desenvolveráse no grupo mediano, serán o complemento das sesións maxistrais. Tratarán sobre un tema específico, coa finalidade de profundizar nos contidos teóricos da materia.
Traballos tutelados	Os estudantes, de maneira individual ou en grupos de 4, elaborarán un traballo de investigación sobre un tema específico da materia do seu interese. Estes traballos cumpren con dous obxectivos básicos: constitúen o complemento esencial da materia e, representa a iniciación do alumnado á práctica da investigación no ámbito social. No seu desenvolvemento hai un nivel teórico, consistente na lectura e comentario da bibliografía sobre o tema, a partir do que os alumnos elaborarán o marco teórico, interpretarán os resultados acadados, e un nivel práctico correspondente á recollida dos datos. Estes dous niveis concréntanse na elaboración dun informe de investigación segundo as pautas, procesos e procedementos que se deben seguir ao realizar un traballo académico no ámbito social. Este traballo será baixo a dirección e orientación do profesor. Desenvolverase no grupo mediano.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado manterá cos profesores ao longo curso, nas que recibirán o asesoramento que necesiten para o desenvolvemento das actividades desta materia (especialmente o traballo tutelado) e do proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumno ante o profesor e os compañeiros do grupo. Explicará o informe da investigación realizada, sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicios, proxecto... Poderá desenvolverse de xeito individual ou en grupo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Para calquera das modalidades metodolóxicas, os profesores atenderán as dúbidas e consultas do alumnado relacionadas cos contidos da materia. Proporcionarase a orientación, asesoramento e motivación hacia o seu proceso de aprendizaxe, cunha atención personalizada desde dous ámbitos: . Na aula durante as sesións de pequeno grupo . No despacho no horario de titoría. . Os alumnos tamén poderán comunicarse cos profesores a través do correo electrónico ou da plataforma Tema.
Titoría en grupo	Para calquera das modalidades metodolóxicas, os profesores atenderán as dúbidas e consultas do alumnado relacionadas cos contidos da materia. Proporcionarase a orientación, asesoramento e motivación hacia o seu proceso de aprendizaxe, cunha atención personalizada desde dous ámbitos: . Na aula durante as sesións de pequeno grupo . No despacho no horario de titoría. . Os alumnos tamén poderán comunicarse cos profesores a través do correo electrónico ou da plataforma Tema.

Avaliación	
	Descrición
	Cualificación

Seminarios	Os seminarios desenvolveranse nos Grupos Medianos, planificando actividades enfocadas ao traballo de investigación sobre o tema específico elixido polo alumnado, que permita profundizar nos contidos da materia (Estudo piloto). Complementarán as clases teóricas. A asistencia será necesaria para poder acadar a cualificación deste apartado.	Representa o dez por cento da nota final.
Traballos tutelados	Os grupos serán de (3-4 alumnos). Cada un deles obterá a mesma nota. Na valoración dos traballos avaliaráanse aspectos e criterios como o rigor científico con que foron desenvolvidas as diferentes fases da investigación, a capacidade do alumno para ser creativo na forma de presentar, analizar e sintetizar os resultados, así como as reflexións persoais que realicen ao final do traballo.	Representa o vinte por cento da nota final.
Presentacións/exposicións	Valoraranse as exposicións dos traballos, exercicios, actividades solicitadas aos alumnos. A avaliación será individual ou en grupo, segundo sexa o traballo presentado	Representa o dez por cento da nota final.

Outros comentarios sobre a Avaliación

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os alumnos entregarán a ficha ao profesor no primeiro mes de clase, especificando o tipo de asistencia elixido. Nos criterios de avaliación final da materia teranse en conta todo o conxunto de aspectos incluídos nos diferentes apartados desta Guía Docente, directamente vinculados co seguimento do ritmo de aprendizaxe do alumno, tomando como punto de partida a observación sistemática diaria do profesor desde o primeiro día de clases.

A) Criterios específicos de avaliación para alumnado asistente

Serán alumnos asistentes os que teñan unha asistencia mínima, dun 80% nas Sesións Maxistras e un 80% nos Seminarios. As puntuación que poden acadar por apartados serán:

1.- Proba tipo test (ata un máx. de 6 puntos) e mín. de 3. Cunha puntuación inferior a 3, non se acadaría a puntuación positiva na materia. 2.- Traballos tutelados (ata un máx. de 2 puntos), que sumarán a puntuación do apdo. 1 3.- Seminarios (máx. 1 punto), que sumarán aos apdos. (1,2) serán sesións prácticas utilizando as fontes documentais da materia, recursos informáticos e outros que estean relacionados cos temas da materia. Para acadar a máxima puntuación nos apdos. (2,3) será obrigatoria a asistencia. Tamén se valorará a participación actitude e seguimento no seu ritmo de aprendizaxe. Para aprobar a materia será necesario acadar unha puntuación mínima de cinco, unha puntuación inferior indica que o alumno non acadou os obxectivos mínimos da materia.

B) Criterios específicos de avaliación para alumnado NON ASISTENTES Deberán poñerse en contacto co profesor canto antes, pero alomenos no primeiro mes de clases. As puntuacións que poden acadar serán as seguintes:

1.- Proba tipo test (máx. 7 puntos) 2.- Traballo tutelado (máx. 3 puntos)C) Segunda convocatoria

Os alumnos que non acaden positivamente algunha das partes de que consta a avaliación desta materia, poderán recuperala na convocatoria de xullo.

D) O sistema de cualificacións expresarase numericamente, dacordo co establecido no artigo 5 do RD 1125/2003 de 5 de setembro (BOE do 18), polo que se establece o sistema europeo de créditos e o sistema de cualificacións nas titulacións unversitarias de carácter oficial.

Bibliografía. Fontes de información

Anguera, M.T. (2008), **Metodologías cualitativas: Características, procesos y aplicaciones**. En M.A. Verdugo, M. Crespo, M. Badía y B. Arias (coords): **Metodología en la investigación sobre discapacidad. Introducción al uso**

Arnau, J. y Bono, R. (2003), **Diseños de investigación aplicados (CD-ROM)**,

Corbetta, P. (2007), **Metodología y Técnicas de Investigación Social**,

Guinot, C. (coord.) (2008), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en trabajo social**,

Hernández, R.; Fernández, C. e Baptista, P. (2010), **Metodología de la investigación**, Quinta edición,

Vallejos, A.F. y Orti, M. (2007), **Métodos y Técnicas de Investigación Social**,

ANGUERA, M. T.(1982): *Metodología de la observación en Ciencias Humanas*. Madrid: Cátedra.

CORBETA, P.(2003): *Metodología y técnicas de investigación Social*. México: McGrawHill.

Madrid: Alianza Universidad Textos.

RODRIGUEZ, G., GIL, J. & GARCIA, E. (1996): *Metodología de la investigación cualitativa*. Málaga: Aljibe.

ANDER - EGG, E.(1992): *Introducción a las técnicas de investigación social*. Madrid: Humanitas.

- BABIE, E.(1996): *Manual para la práctica de la investigación social*, Bilbao: Descleé de Brouwer.
- ANGUERA, M. T.(1983): *Manual de prácticas de observación*. Madrid: Trillas.
- ARNAU, J.(1979): *Psicología Experimental. Un enfoque metodológico*. México: Trillas.
- ARNAU, J.(1984): *Diseños experimentales en Psicología y Educación*, Vol. II. México: Trillas.
- BALAN, J. (1975): *Las historias de vida en ciencias sociales. Teoría y técnica*. Buenos Aires: Nueva Visión.
- BLANCHET, A.; GHIGLIONE, R.; MASSONNAT, J. & TROGNON, A.(1989): *Técnicas de investigación en ciencias sociales*, Madrid: Narcea.
- BRIONES, G. (1982): *Métodos y técnicas de investigación para las Ciencias Sociales*. México: Trillas.
- DAVIS, J. A.(1975): *Análisis elemental de encuestas*. México: Trillas.
- DELGADO, A. R. & PRIETO, G.(1997): *Introducción a los métodos de investigación de DELGADO, J. M. & GUTIERREZ, J. (Coords.)*(1994): *Métodos y técnicas cualitativas de investigación en Ciencias Sociales*. Madrid: Síntesis.
- GARDNER, G.(1981): *Encuestas sociales*. México: Interamericana.
- GRAWITZ, M.(1975): *Métodos y técnicas de las Ciencias Sociales*. Barcelona: Hispano Europea (2 Vols.).
- HERNANDEZ, R; FERNANDEZ, C. & BATISTA, P. (2002): *Metodología de la investigación*. México: McGrawHill.
- KISH, L.(1972): *Muestreo de encuestas*. México: Trillas.
- LOPEZ PEREZ, J.(1981): Los cuestionarios. En J. F. MORALES (Coord.): *Metodología y Teoría de MACRAE, S.(1995): Modelos y métodos para las ciencias del comportamiento*, Barcelona: Ariel.
- MAYNTZ, R.(1975): *Introducción a los métodos de MORGAN, H. H. & COGGER, J. W.(1977): Manual del entrevistador*. Madrid: TEA.
- PADUA, J.(1979): *Técnicas de investigación social aplicadas a las ciencias sociales*. México: Fondo de Cultura Económica.
- PASCUAL LLOBELL, J.; GARCIA PEREZ, J. F. & FRIAS NAVARRO, M. D.(1996): *El diseño y la investigación experimental en Psicología*. Valencia: C.S.V.
- RYAN, A.(1973): *Metodología de las Ciencias Sociales*. Madrid: Euroamérica.
- SELLTIZ, C.(1981): *Métodos de investigación en las relaciones sociales*. Madrid: Rialp.
- SJOBERG, G. & NETT, R.(1980): *Metodología de la investigación social*. México: Trillas.

ALGÚNS ENLACES DE INTERESE PARA TRABALLADORES SOCIAIS

REVISTAS ESPECIALIZADAS

- Entorno Social: Publicación independiente de actualidad en información social y sanitaria. <http://www.entornosocial.es>
- * Revista Servicios Sociales y Política Social. Publicación periódica editada por el Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social. <http://cgrabajosocial.es>
- <http://www.ugr.es/-eutrasoc/cuader.htm>.
- <http://www.ucm.es/BUCM/trs>
- <http://www.margen.org./sumario.htm>
- <http://www.rtscat.com>
- [http://www.trabajosocialmalaga.org/htm/PUBLICACIONES revista dts.php](http://www.trabajosocialmalaga.org/htm/PUBLICACIONES%20revista%20dts.php)

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Psicología: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estatística aplicada á investigación social/O05G220V01202

Outros comentarios

O alumnado debe ter en conta as seguintes recomendacións:

1. Coñecer os apuntes e material básico da materia, seguindo diariamente as exposicións maxistras da aula.
 2. Planificar e organizar os grupos de traballo, para elixir o tema do seu interese e comezar o seu desenvolvemento.
 3. Preguntar cada día as dúbidas aos profesores
-